

РЕЗОЛЮЦІЯ

СУСПІЛЬНИЙ ДІАЛОГ. ОВД в Україні: бізнес-державо-експерти-суспільство

17 червня 2020 року

м. Київ

Усвідомлюючи, що охорона та раціональне використання, відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини є обов'язковою умовою сталого розвитку України.

Підкреслюючи, що екологічна політика держави повинна бути спрямована на збереження навколишнього природного середовища, формування безпечного для життя і здоров'я довкілля.

ПАЕУ вітає, розділяє та підтримує необхідність здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, визначеної Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», як основної процедури, що спрямована на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

У свою чергу ПАЕУ звертає увагу на низку проблемних питань у процедурі проведення ОВД, недостатнє методологічне забезпечення формування звіту з оцінки впливу на довкілля та його умов, відсутність належної системи післяпроектного моніторингу та дієвих механізмів здійснення контрольної функції з боку держави та з боку громадськості.

Прагнучи сформувати збалансовану систему еколого-економічних інтересів держави, громадськості та бізнесу, ПАЕУ наголошує на проблемних питаннях та пропонує шляхи до їх вирішення:

1. Формування інформаційної бази екологічних даних про стан довкілля

Повнота і якість доступної екологічної інформації на сьогодні є загальновідомою національною проблемою. Наявна інформація у відкритих джерелах є частковою та не відображає наукові дослідження багаторічної динаміки екосистем, відсутність яких не дає

можливості провести повноцінне моделювання варіантів ймовірної зміни довкілля, як того вимагає норма закону.

Відсутність вищезазначеної інформації не дозволяє провести якісну подальшу оцінку складових довкілля та визначити опосередкований, побічний, кумулятивний вплив із визначенням його величини та масштабів.

13 квітня 2020 року опубліковано Закон України «Про Національну інфраструктуру геопросторових даних», який дозволить агрегувати та систематизувати інформацію про геопросторові дані й метадані та отримувати якісну аналітику. Інформація буде відкритою та безкоштовною й оновлюватиметься в режимі реального часу. Геопросторові дані будуть під контролем держави та захищеними від маніпуляцій з боку рейдерів.

Пропозиції: оскільки національна інфраструктура геопросторових даних — взаємопов'язана сукупність організаційної структури, технічних і програмних засобів, базових та тематичних наборів геопросторових даних, метаданих, сервісів, технічних регламентів, стандартів, технічних специфікацій, необхідних для виробництва, оновлення, оброблення, зберігання, оприлюднення, використання геопросторових даних та метаданих, іншої діяльності з такими даними, тому є необхідним створення Робочої групи та призначення відповідальних з боку Міністерства захисту довкілля та природокористування, які напрацюють організаційну структуру реалізації процедури, технічні і програмні засоби, визначать базові та тематичні набори геопросторових даних, метаданих, сервісів, технічних регламентів, стандартів, критеріїв оцінки впливу на довкілля, які буде адмініструвати Міністерство.

2. Визначення методології та критеріїв оцінки впливу для кожного виду планованої діяльності

Наразі повністю відсутня регламентація проведення саме оцінки впливу на довкілля. Законом визначається лише загальна структура звіту з ОВД, яка жодним чином не регламентує підготовку та оцінку якості звіту, не містить інформацію про критерії оцінки впливу на довкілля, права та обов'язки суб'єктів процедури ОВД (замовників та виконавців звітів, державних службовців, зацікавлених осіб) тощо.

За відсутності уніфікованого підходу щодо методології та оцінки впливу планованої діяльності: відсутня належна оцінка впливу на довкілля планованої діяльності, формуються корупційні ризики в процесі проходження процедури оцінки та отримання дозвільного документа — висновку з оцінки впливу на довкілля; не забезпечується на належному рівні екологічна безпека, як складова національної безпеки країни.

Пропозиція: розроблення, затвердження та запровадження Мінекоенерго методичних документів — Методичних рекомендацій з оцінки вихідного стану довкілля перед планованою діяльністю, Методичних рекомендацій проведення оцінки впливу на довкілля, що надасть можливість в повному обсязі оцінити вплив планованої діяльності на довкілля, визначити граничні та допустимі межі такого впливу.

3. Визначення вимог до післяпроектного моніторингу.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» передбачає регулювання впливу на довкілля під час реалізації планованої діяльності двома інструментами:

- складання програми моніторингу та контролю щодо впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності;
- складання за потреби планів післяпроектного моніторингу.

Перелік потреб, обставин, за яких вони настають та вимагають складання планів післяпроектного моніторингу, законодавець не визначає. Законом передбачається, що програми моніторингу та плани післяпроектного моніторингу зазначаються у висновку з оцінки впливу на довкілля. Зокрема, якщо з оцінки впливу на довкілля випливає необхідність у висновку зазначається:

- моніторинг впливу планованої діяльності на довкілля;
- здійснення післяпроектного моніторингу із зазначенням порядку, строків та вимог до його здійснення.

Також законодавець не визначає вимоги до такої необхідності та критерії настання таких обставин.

Аналіз висновків з оцінки впливу на довкілля, розміщених у реєстрі, дає підстави стверджувати, що уповноважений орган у кожному конкретному випадку в межах одного виду планованої діяльності визначає різні компоненти довкілля, які підлягають контролю, періодичність такого контролю та строки звітування.

Пропозиція: визначити постановою Кабінету Міністрів України Перелік критеріїв та умов проведення післяпроектного моніторингу за Висновком з оцінки впливу на довкілля, порядок, строки та вимоги до його здійснення.

4. Відсутність системи додаткових заходів і дій із запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу господарської діяльності на довкілля.

За результатами післяпроектного моніторингу, за потреби, суб'єкт господарювання та уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» — уповноважений центральний орган, узгоджують вжиття додаткових заходів і дій із запобігання,

уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу господарської діяльності на довкілля.

При цьому, система моніторингу довкілля — це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і **розроблення науково обґрунтованих рекомендацій** для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки. Система моніторингу є складовою частиною національної інформаційної інфраструктури, сумісної з аналогічними системами інших країн.

Враховуючи обов'язковість наукової складової, післяпроектний моніторинг є складовою авторського нагляду розробника Звіту з ОВД, який має право вносити зміни в систему спостережень та надання науково-обґрунтованих рекомендацій, у зв'язку з появою нових технологій та рекомендацій у межах існуючого (виданого) Висновку з ОВД.

Пропозиція: визначити постановою Кабінету Міністрів України підстави, порядок та спосіб встановлення додаткових заходів і дій із запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу господарської діяльності на довкілля, у т.ч. суб'єктів, які надають науково обґрунтовані рекомендації щодо таких заходів.

5. Визначення планованої діяльності суб'єктом господарювання за альтернативним варіантом

Якщо з оцінки впливу на довкілля з розглянутих виправданих альтернативних варіантів виявляється екологічно обґрунтованим варіант, відмінний від запропонованого суб'єктом господарювання, за письмовою згодою із суб'єктом господарювання у висновку з оцінки впливу на довкілля зазначається погоджений варіант здійснення планованої діяльності.

Пропозиція: Визначити постановою Кабінету Міністрів України порядок та вимоги здійснення планованої діяльності суб'єктом господарювання за альтернативним варіантом до уповноваженого органу.